

שאלות ותשובות לסיכום – מנחות ח"ב

היה עומד ומקריב מנחות בירושלים אומר 'ברוך שהחיינו וקימנו' (הכהן, כשלא הקריב מנחה בשנה זו או בחצי שנה [שהרי הכהנים מחולקים למשמרות וכל משמר עובד שני ימים בשנה]). לשון אחרת: ישראל שלא הביא מנחה מימיו. ערשי ותוס'.

א. כן הדין בהקרבת זבחים (תוספתא, מובא בתוס').

ב. על עבודת המנחה והזבח מברכים ברכת המצוה. יש סוברים לברך על כל עבודה ועבודה, כגון

'ציקה בלילה פתיתה וכו' (בה"ג. ע' בהשגות הרמב"ן לספר המצוות שרש יב; אבודרהם בשם ר"י בן

פלט). וי"א שמברכים רק על העבודה הגדולה, וכל השאר טפלות לה. (ע"ע לב שמה שם; משל"מ

ריש הל' מעה"ק).

נטלן לאכלן אומר 'המוציא לחם מן הארץ'.

לדעת רבנו תם (עתוס' פסחים לו: ד"ה דכולי), הוא הדין למנחת מחבת ומרחשת המטוגנות. ויש

חולקים וסוברים שבאלו מברך 'מוזנות' (ער"ש חלה א,ה; המכריע סג).

דף עו

קלב. א. כיצד וכמה שפים ובוטטים להכנת המנחה?

ב. כמה חלות היו נעשות המנחות השונות, למצוה ולעכב?

ג. מהי הכמות הסופית של מנחת העומר, שתי הלחם ולחם הפנים, ומהי הכמות ההתחלתית, קודם הניפוי – לכתחילה ובדיעבד?

ד. האם היתה קיצבה לניפוי המנחות?

ה. האם יש ליקח סולת מוכן לצורך המנחות, או אפשר ליקח חטים מן השוק ולטחון ולנפות?

א. כל המנחות טעונות שלש מאות שיפה (= שפשוף בפיסת ידו, בין ידי) וחמש מאות בעיטה (= באגרופו

או בפס ידו הסמוך לזרוע. ל"א: ברגל. עפ"י רש"י). שף אחת ובוטט שתיים, שף שתיים ובוטט שלשה. וחוזר

כסדר הזה חלילה מאה פעם. נסתפק רבי ירמיה האם שיפה אחת היינו שפשוף לכיוון אחד או שמא הולכה

והבאה נחשבות אחת.

השיפה והבעיטה היו נעשות בחטים, להסרת הקליפות. רבי יוסי אומר: בבצק (ולא בחטים). ויש גורסים:

שיפה בחטים ובעיטה בבצק).

ב. מנין החלות במנחות השונות;

בלחם הפנים – 12 חלות, כמפורש בתורה. ואם שינה – פסל (חק עולם).

חביתיה כהן גדול – 12 (גזרה שוה 'חוקה חוקה' מלחם הפנים. ואף בדיעבד פסול כלחה"פ).

א. נראה שמנחת חינוך הכהן באה י"ב חלות כחביתין, אך אין מסתבר שמעכב הדבר בדיעבד, כי

'חוקה' יש להעמיד רק על חביתין (חדושים ובאורים ה,ד).

ב. נחלקו הראשונים במנחת חביתין, האם מחלקים כל חלה וחלה לשתים לפי האומדן, מחציתה

מקריבים בבקר ומחציתה בערב (רמב"ם מעה"ק יג,ד), או אין מחלקים את החלות כלל אלא בבקר

מקריבים שש חלות ובערב שש חלות (ראב"ד. וכן משמעות רש"י כת"י להלן פז: ולדבריו מחלקים אותה

כשהיא עיסה. ואילו התוס' שם הוכיחו שמחלקים אותה בעודה סולת).

חלות תודה – 10 חלות מכל סוג. סך הכל: 40 חלות. ואם מיעט – תנא קמא דברייתא מכשיר. וכן אמר

רב טובי בר קיסנא, שאפילו עשה חלה אחת מכל סוג, ס"ה ארבע חלות – כשר [ובלבד שיפריש תרומתם

קודם לאפיה, שאל"כ פסול שהרי צריך להרים תרומה לחם שלם ולא פרוס]. ויש אומרים (וכן דעת סתם

ברייתא קמייתא) שאם ריבה בחלות או מיעט – פסולות.

רקיקי נזיר וכן חלות נזיר – 10 (שהוקשו לחלות תודה – תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר. ולענין דיעבד נראה ג"כ שדינו כתודה).

שאר כל המנחות; לדברי רבי יהודה, באות עשר עשר (שיש להשוותן ללחמי תודה כי דומות להן ברוב צדדים. או משום שסובר להשוות מנחות הבאות ע"י הדיוט, מלהשוותן לחביתי כה"ג). ולדברי רבי מאיר באות שתים עשרה חלות (שדומות ביותר צדדים לחביתי כה"ג מללחמי תודה. או משום שסובר להשוות המנחות שהן קדשי קדשים, ואילו לחמי תודה – קדשים קלים). בדיעבד – מספר החלות אינו מעכב, וכן אין לחוש למידת שוויוןן זו לזו. וכן אמר רב הונא: מנחת מאפה שאפאה חלה אחת – יצא (מצת כתיב. והוא הדין לשאר מנחות נדבה. עתוס').

א. ברקיקין כתוב מצות, ולכאורה יוצא לשיטתו שאם עשה רקיק אחד פסול. אבל לפי הדעה המכשירה גם בחלות תודה, הגם שכתוב שם מצות, הוא הדין ברקיקין יהא כשר (עפ"י חדושים ובאורים יב).

ב. לפרש"י כת"י מנחת סולת גם כן נעשית חלות לאחר הקמיצה כשאר מנחות. ויש חולקים (ע' משל"מ ולח"מ מעה"ק יג; מנ"ח קטז, יא).

ג. מנחת חוטא, לפי דעה אחת אינה בכלל המנחות שבמשנה (עפ"י שטמ"ק).

ג. המידות שלאחר הניפוי:

העומר – עשרון (= עשירית האפה). שתי הלחם – שני עשרונים סולת, עשרון לחלה האחת. לחם הפנים – 24 עשרונים, שני עשרונים הלחם האחד.

מידות אלו מעכבות, לא פחות ולא יותר. וה"ה לכל שאר המנחות, אם ריבה ומיעט ממדתן – פסולות. הכמות ההתחלתית שממנה היו מנפים:

העומר – שלש סאים (מפני שסוביה מרובים מאד, כי באה משעורה חדשה). שתי הלחם – שלש סאים (די בשלש סאים להביא ממנה שני עשרונים מן המובחר, היות והיא באה חטה). לחם הפנים – 24 סאים, (די בסאה לכל עשרון מנופה, כי באה מחטה ומן הישן). המידות הללו אינן מעכבות, ובלבד שתהא סולת ברורה בשעת אפיה. (רש"י).

נמצא העומר בא עשירית מהכמות שמנפים, שתי הלחם – שתי עשירות, ולחם הפנים – שלש עשירות.

ד. העומר היה מנופה ב"ג נפה (רש"י: הלכה למשה מסיני); דקה, וגסה, ודקה, וגסה וכו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: זו למעלה מזו וזו למעלה מזו.

לפרש"י הנדפס למעלה, מתחיל בגסה ביותר ומסיים בדקה ביותר. ולפרש"י כת"י מתחיל בדקה ביותר ובגסה ביותר, ומנפה והולך בפחות דקה ובפחות גסה.

שתי הלחם, מנפה ב"ב נפה. לחם הפנים – ב"א. רבי שמעון אומר: לא היתה להן (– לחם הפנים. רש"י) קצבה, ובלבד שתהא מנופה כל צרכה.

ה. כל המנחות יש ליקחן סולת מוכן (לפי שאין הכל בקיאים בניפוי, הלכך יש לקנות סולת מנופה הגם שהוא יקר יותר (עפ"י רש"י מכת"י). מלבד בלחם הפנים, אפשר ליקח אפילו חטים (ולקחת סלת – מכל מקום. ודוקא זו שכתוב בה אתה). התורה חסה על ממונם של ישראל, והרי כמות הלחם מרובה ובאים בכל שבת ושבת.